

The practical significance of the article lies in the possibility of using its materials in the coverage of the musical life of Drohobych region within the period of the 20-30's of the XX century, studying the processes of musical performance (chamber orchestra) in the region, particularly at the stage of its creation and attracting professional music personnel to it, both teachers and students who have received special music education at the branches of the Higher Music Institute in Drohobych and Boryslav, revealing the features of repertoire policy.

Key words: S. Saprun, chamber orchestra performance, repertoire, Drohobychyna, creative events.

Надійшла до редакції 17.10.2019 р.

УДК [78.072.03В. Матюк:070(477.83/.86)] «.../193»

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ О. ВІКТОРА МАТЮКА У ВИСВІТЛЕННІ МУЗИЧНОЇ КРИТИКИ ГАЛИЧИНИ ДО 1939 р.

Стадницька Марія - аспірантка

кафедри методики музичного виховання і диригування,

Дрогобицький державний педагогічний університет

ім. І. Франка, м. Рава-Руська, Україна

orcid.org/0000-0001-8234-4867

DOI.org/10.35619/ucpm.vi32.251

azaz239993@gmail.com

Досліджено друковані публікації української преси Галичини до 1939 р., що висвітлювали життєпис, музично-громадську і педагогічну діяльність, творчу спадщину священника і композитора о. В. Матюка. Систематизовано хронологічні й типологічні групи публікацій, проаналізовано головні напрями та зміст пресових публікацій, зокрема значну увагу приділено музично-критичним публікаціям В. Матюка і статтям інших авторів, що висвітлювали творчий портрет композитора. Науково-популярні й джерельні матеріали І. Біликовського, В. Білоцерківського, В. Витвицького, Б. Кудрика, С. Людкевича, В. Щурата та інших сформували інформативний та змістовний пласт історіографії творчості В. Матюка. Визначено, що друковані матеріали української преси Галичини до 1939 р. є вагомим джерелом інформації про творчу діяльність митця та сформували вагомую основу для наступних студій його спадщини.

Ключові слова: творча спадщина о. В. Матюка, українська музична культура Галичини, музична критика, українська преса.

Постановка проблеми. Українська громада Галичини у 1937 р. відзначала декілька знакових пам'ятних ювілеїв, зокрема 25-ліття смерті священника, композитора і педагога о. В. Матюка. З нагоди цієї дати провідні культурно-освітні організації ініціювали спорудження пам'ятника митцеві у с. Карів (сучасний Сокальський район Львівської обл.), де о. В. Матюк упродовж декількох десятиліть провадив власну душпастирську, мистецьку і культурно-освітню діяльність. Закликаючи суспільство через пресу підтримати цю акцію фінансовими пожертвами, ініціатори стверджували: «Кожне суспільство розвивається та виростає на спадщинних цінностях своїх батьків – громадянських діячів і духовних творців. Ті цінності це ланки, що в'яжуть між собою покоління народу, зв'язують його вчорашній день із нинішнім і майбутнім» [15]. Саме ця ідея була стрижневою в оцінках спадщини композитора до 1939 р., спонукаючи виконувати його твори, збирати розосереджений по приватних збірках архів о. В. Матюка, публікувати до сьогодні актуальні дослідження й науково-популярні матеріали, що висвітлювали його творчість, зберігаючи для нащадків факти його музично-громадської діяльності та композиторську творчість.

Огляд останніх публікацій. У науковій літературі останніх трьох десятиліть, поза контекстом музично-історичних праць загального плану, як-от монографії М. Загайкевич [8; 95-114, 180-181], постать о. В. Матюка висвітлювалася, головню, у трьох типах публікацій:

- Наукові та науково-популярні краєзнавчі матеріали розкривають постать В. Матюка як один із візирів мистецької та музично-педагогічної діяльності представника священничої родини. Зокрема, у статтях І. Фрайт [16] виділені аспекти просвітницької та педагогічної спадщини митця. П. Арсенич осмислює постать В. Матюка в контексті генерації діячів другої пол. XIX – початку XX ст. [1] С. Івасейко належить невелика популярна монографія, в якій подано життєпис та огляд творчості композитора [9].

- Упорядником докладної бібліографії творчої спадщини В. Матюка, за якою вперше можна оцінити внесок композитора в українську музичну культуру, є І. Бермес [7]. Біо-бібліографія містить передмову, в якій окреслено творчу діяльність композитора, перелік його творів у жанрових групах із докладною інформацією про місцезнаходження рукописів та видань, деяку літературу про композитора.

- Документальні матеріали та листування В. Матюка з різними діячами української культури того

часу в публікації С. Канчалаби дозволяють деталізувати окремі моменти життєпису композитора [10].

Дві останні позиції привертають увагу з точки зору збереження та систематизації документальних матеріалів, що формують підстави для ґрунтовніших досліджень музичної творчості композитора. Одним із вагомих пластів документальних матеріалів є також публікації української преси Галичини до 1939 р., яка традиційно віддавала належне популяризації національного музичного мистецтва XIX - початку XX ст. Цей пласт публікацій, на жаль, у сучасних наукових студіях використовується далеко не повною мірою. Хоча діяльність і спадщина В. Матюка доволі активно висвітлювалася в українській пресі Галичини за життя митця (до 1912), а також після його смерті (до 1939 р.), а друковані матеріали (статті, рецензії, повідомлення, спогади) є вагомим джерелами ґрунтовних досліджень творчого життєпису композитора.

Метою статті є дослідити різновиди друкованих матеріалів про о. В. Матюка, що з'являлися на шпальтах українських видань Галичини до 1939 р., виявивши їхній зміст, специфіку й ракурси осмислення творчості композитора.

Виклад дослідницького матеріалу. Друковані матеріали української преси, що висвітлювали особистість і творчу діяльність о. В. Матюка до 1939 р. можна поділити хронологічно на два етапи:

I. Прижиттєві друки (власні статті та публікації митця, рецензії, анонси, повідомлення, біографічні матеріали) охоплюють декілька десятиліть від 60-х рр. XIX ст. до 1912 р. У групі прижиттєвих друкованих матеріалів преси першочергово важливими є авторські публікації композитора, який був одним із перших українських музичних критиків та публіцистів Галичини, а також біографічні матеріали й повідомлення, подані самим композитором чи з його слів.

II. Статті й матеріали, надруковані після смерті композитора (1912-1939 рр.), як правило, мали пам'ятний характер, адже поштовхом ставали річниця та ювілейні дати (як-от 25-ліття смерті о. В. Матюка 1937 р.). Попри те, саме у той період з'являються перші дослідження його спадщини, які належали відомим українським музикознавцям С. Людкевичу, В. Витвицькому, Б. Кудрику та ін.

Типологічно масив публікацій про творчу діяльність о. В. Матюка містить такі групи матеріалів:

1. Музично-критичні статті композитора опубліковані, як правило, у часописах «Діло», «Зоря», «Дяківський Глас», а також календарі товариства «Просвіта»;

2. Анонси, повідомлення й рецензії що стосуються публікації музично-педагогічних видань митця («Співаника», «Малого катехизму музики», «Короткого начерку науки гармонії та композиції») і його редакторського-видавничої діяльності (збірник «Боян», редакція опери М. Лисенка «Чорноморці»). Основним джерелом матеріалів цього типу є газета «Діло» за останні десятиліття XIX ст.

3. Прижиттєві та посмертні біографічні матеріали й спогади належали І. Біликовському («Ілюстрований музичний календар на 1906 рр»), В. Білоцерківському («Життя і Знання», 1937 р.), С. Людкевичу («Неділя», 1912 р.), В. Витвицькому («Українська Музика» за 1937 р.), Б. Кудрику («Мета» за 1937 і 1938 рр., «Просвіта» 1937 р.), Р. Сімовичу («Назустріч», 1937 р.), Я. Ярославенку («Неділя»).

4. Численні рецензії, в яких згадано та охарактеризовано виконання творів композитора, дозволяють скласти уявлення про функціонування його музики у тогочасному музичному житті Львова та Галичини, визначити популярність тих чи інших композицій.

В. Матюк є автором одних із перших музично-критичних публікацій в українській пресі Галичини впродовж другої пол. XIX - початку XX ст. Його статті й рецензії друкували найвідоміші тогочасні видання: газета «Діло», часописи «Зоря» і «Дяківський глас», календарі товариства «Просвіта». У кількісному вимірі музично-критична спадщина митця є невеликою, однак зважаючи на її зміст і полемічність, вона є надзвичайно вагомим джерелом інформації про тогочасну національну культуру, а також тенденції й особливості тогочасної музичної творчості галицьких українців. В. Матюк у своїх статтях популяризує визначні твори українських композиторів, як-от І. Лаврівського, М. Лисенка, О. Нижанківського, Ф. Колесси, осмислює історичний шлях розвитку композиторської школи Галичини, торкається питань музичної педагогіки, виховних і просвітницьких можливостей музичного мистецтва й української пісні, особливостей українського фольклору.

Друкований відгук на дует О. Нижанківського «До ластівки», який В. Матюк опублікував у газеті «Діло» (1886, ч. 11), відповідаючи на критичні закиди о. П. Бажанського на адресу автора композиції, переростає рамки традиційної рецензії та розгортається у полемічну статтю. Саме у цій рецензії чи не вперше яскраво простежуються естетичні погляди В. Матюка. Відповідаючи П. Бажанському, митець чітко стверджує, що музика є самостійним мистецтвом, відтак має власну цінність й не слід абсолютизувати її підпорядкування літературі. Ще ширше В. Матюк розгортає заочну полеміку з М. Лисенком стосовно його оцінки музичної творчості українських композиторів Галичини. Підтримуючи тезу про окремішність української музики та своєрідні ознаки національного музичного стилю, В. Матюк вважає несправедливою та необґрунтованою думку М. Лисенка про

низьку вартість творів українських галицьких митців і вважає, що видатний музикант був надто мало обізнаний з музичною спадщиною та умовами музичного середовища, в яких формувалися галичани. Саме це спонукало його викласти у рецензії власний погляд на історію введення професійного співу в Перемишлі, яка асоціювалася зі становленням української композиторської школи доби романтизму в Галичині. Однак, В. Матюк підтримував тезу про те, що українські композитори повинні глибоко знати українську народну творчість: «Кожний композитор, що хоче промовити до духа своєї народности, мусить опирати свої твори на підставі народніх пісень, котрі є найбільшим “запліднюючим фактором” його мотивів і фантазії, - інакше минеться з ціллю» (1886, ч. 11) [13].

Розлогу рецензію В. Матюка на оперу М. Лисенка «Різдвяна ніч» надрукував часопис «Зоря» (1885, ч. 7). Крім докладно поданого сюжету та композиції твору по діях із метою репрезентувати композицію перед галицькою публікою, дізнаємося деякі цікаві особисті факти. Автор статті стверджує, що отримав клавир твору восени 1884 р. від самого М. Лисенка і тривалий час скрупульозно вивчав нову українську оперу. Опера справила на нього настільки великі враження, що він вирішив викласти їх у вказаній рецензії. В. Матюк дуже високо оцінив композицію, називаючи її першорядним і класичним твором української музики нової музичної ери [14; 84].

Ще одна публіцистична й полемічна стаття В. Матюка «В справі науки нотного співу у нас по селах і містах», яку надрукувало «Діло» (1898, ч. 275), суттєво доповнює погляди композитора на розвиток і призначення музичного мистецтва. Стаття написана у продовження матеріалу о. Івана Гарматія у тому ж виданні й присвячена проблемі розвитку національної музичної освіти, важливості якої В. Матюк аргументує прикладами світової традиції від Давньої Греції до сучасності. Композитор стверджує, що:

а) народна пісня є дуже вагомим інструментом національного відродження, пробудження патріотизму й виховання самосвідомості;

б) розвиток музичної освіти й плекання народного мистецтва забезпечує суспільство від деморалізації;

в) формування національної професійної музичної освіти є надзвичайно актуальною проблемою сучасних галицьких українців;

г) музичну освіту слід починати у ранньому дитинстві;

г) хорові товариства «Боян» як провідники тогочасної української музичної культури повинні зацікавитися питаннями елементарної музичної освіти й потребують утворення якоїсь об'єднуючої спілки.

Серед численних музично-критичних публікацій - рецензій, повідомлень, відгуків і т. ін. про творчість В. Матюка, центральне місце посідають біографічні статті й творчі портрети.

Автором, ймовірно, першої докладної біографії В. Матюка був український композитор, музично-громадський діяч та один із засновників «Станіславівського Бояна» І. Біликовський, якому на початку ХХ ст. належить низка публікацій про тогочасні постаті української музичної культури Галичини. Редактори видання «Ілюстрований музичний календар» («Альманах музичний») протягом 1904-1907 рр. опублікували декілька матеріалів про митця. Крім вказаної біографії, це були, головню, його праці й композиції, що виходили додатками до річників «Ілюстрованого музичного календаря»: «Короткий начерк науки гармонії та композиції» (1906 р.), серія колядок – «Вселенная веселися», «Радість нам ся з'явила», «Нова радість» та обробка духовного гімну «Боже великий, єдиний» (1907 р.). Біографічний нарис І. Біликовського покликаний ближче познайомити читачів і меломанів із постаттю автора цих творів, при чому базувався на даних, які подав про себе сам В. Матюк [3].

1912 р. – у рік смерті В. Матюка варто згадати дві пам'ятні публікації, надруковані у часопису «Неділя». Я. Ярославенко під назвою «У Віктора Матюка» опублікував особисті спомини про композитора (1921, ч. 44). Ще більшу цінність для поширення й розуміння творчості В. Матюка мала стаття С. Людкевича, що вийшла також окремою брошурою у видавничій спілці «Діла».

Стаття С. Людкевича «Віктор Матюк» («Неділя», 1912, чч. 26-28), подана у пам'ять митця, характеризується інформативністю та лаконічністю. За визнанням автора статті, у біографічних фактах він опирався на відому в той час публікацію І. Біликовського в «Ілюстрованому музичному календарі» за 1906 р., написану зі слів самого композитора. Це творчий портрет музично-громадського діяча та композитора, включає такі змістові елементи: біографічні дані, перелік друкованих музичних творів та музично-педагогічних праць, визначення популярних свого часу композицій, характеристику стилю й музичної мови (мелодики, гармонічного мислення, метрориму, фактури). С. Людкевич подає творчість о. В. Матюка у тогочасному мистецькому музичному контексті, зіставляючи її зі стилем інших представників перемиської школи в Галичині – о. М. Вербицького, о. І. Лаврівського, о. С. Воробкевича та музичною творчістю доби романтизму (стилем Ф. Шуберта, П. Чайковського). Відзначаючи

оригінальність і своєрідність його музики, автор статті так характеризує образний світ творів о. В. Матюка: «Його головні прикмети – се наївна простота виразу з відтінком природного сентименту (далекого від усякої манери і пересад), а декуди легкої меланхолії» [12; 283].

Доповнюючи монографічну статтю С. Людкевича, варто згадати ще одну публікацію того ж автора: «Нововіднайдений твір В. Матюка» (в часописі «Українська Музика», 1939, ч. 4). С. Людкевич анонсував щойно віднайдenu кантату композитора «Із тривікових могил». Оцінюючи цей твір стосовно відомої на той час творчості В. Матюка, автор твердив, що вона «може показати нам інвенцію і мистецькі засоби музи Матюка в зовсім новому, досі незнаному світлі» [12; 368].

Відзначення 25-ліття пам'яті композитора в 1937 р. та ініціатива спорудження пам'ятника у с. Карів дали поштовх до серії матеріалів про його творчість, спрямованих на її популяризацію у різних верствах української спільноти Галичини. Їх авторами були, передовсім, відомі українські композитори та музикознавці В. Витвицький і Б. Кудрик, що відзначилися своїми дослідженнями української галицької музики XIX ст.

В. Витвицькому належить три публікації про творчу діяльність В. Матюка. Центральною з них є стаття – творчий портрет «Віктор Матюк», надрукована в часопису «Українська Музика» з нагоди відзначення 25-літньої річниці пам'яті композитора (1937, ч. 2). Автор критично оцінив відому літературу про В. Матюка, використовуючи слово «небагато» [5; 42]. У своїй статті В. Витвицький подав коротку біографію композитора, спираючись на дані І. Біликовського та С. Людкевича; зробив огляд його спадщини в основних жанрах хорової, камерно-вокальної, сценічної творчості; узагальнив внесок діяльності композитора в розвиток української культури Галичини. Його стиль В. Витвицький характеризує з позиції належності до перемиської школи і спадкоємності з творчістю М. Вербицького та І. Лаврівського. Захищаючи В. Матюка від критики за надто малу увагу до народної пісні, В. Витвицький розглядає його творчість крізь призму типового для XIX ст. тлумачення певних естетичних категорій, відтак, закладає основи для об'єктивної оцінки її значення в українській культурі загалом. Ось як автор пояснює термін «народна музика» у контексті традиційних поглядів українських галицьких музикантів часу діяльності В. Матюка: «Поняття “народної музики” не було в нас точно спрецизоване і було доволі широке. Підлягало під нього все, що було приступне й легке, без огляду на походження, зокрема ж пісні до патріотичних текстів» [5; 44].

Один із розділів дисертації В. Витвицького також присвячений камерно-вокальній творчості В. Матюка і доповнює згадану вище статтю. Крім стислих біографічних даних, автор роботи докладно аналізує композицію восьми солоспівів, характеризуючи форму вірша, лад, мелодику, подаючи до кожного з них метричні схеми [6; 67-76]. Окрема стаття В. Витвицького присвячена найзнаменитішому твору В. Матюка солоспіву на слова М. Шашкевича «Веснівка», в якій він також згадує редакції й переробки цієї композиції [5; 34].

В. Білоцерківський у часописі товариства «Просвіта» «Життя і Знання» за 1937 р. (ч. 4) опублікував невеликий популярний нарис – пам'ятну згадку у 25-ліття смерті В. Матюка. Автор викладає біографію композитора та священика, називає його основні твори. Оцінюючи спадщину митця та її внесок в українську музику як вихованця перемиської школи [4], він, ймовірно, спирався на думку С. Людкевича (про це свідчить використана цитата з його статті). Загалом, нарис не містить якихось нових фактів чи визначень, однак покликаний популяризувати творчість В. Матюка у найширших суспільних верств та анонсує спорудження йому пам'ятника в с. Карів.

Ще один український музикознавець і композитор 30-х рр. минулого століття Б. Кудрик присвятив В. Матюкові одразу декілька різнопланових публікацій. Творчий портрет композитора, відносно традиційного плану, він подав у популярному часописі «Просвіта» в рубриці «Читання», що виходив під егідою однойменного товариства і призначений для просвітянських гуртків та читалень. Ще дві публікації Б. Кудрика («Віктор Матюк, його доба й наша сучасність», «Лисенко і Матюк (на маргінесі їхніх недавніх 25-літніх роковин смерті)» з'явилися у часопису «Мета» з нагоди пам'ятного ювілею В. Матюка та є типовими для автора поетичними есе, роздумами, навіяними постаттю і творчістю композитора. Зокрема, його стаття «Віктор Матюк, його доба і наша сучасність (З приводу 25-ліття смерті композитора)» («Мета», 1937, ч. 22) – це уявний рефлексивний діалог українського музиканта другої половини XIX ст. і сучасника автора нарису.

Б. Кудрик через асоціативний ряд і метафори влучно окреслює образну й стильову сутність творчості композитора, якого називає, в першу чергу, піснярем. «[...] Матюк – типовий Галичанин своєї доби, свого священничого середовища. [...] Тужливий мрійник, що крізь вікно приходської кімнати [...] глядить на зоряне небо й зі струн прабабусиною спінету добуває наївно-сентиментальні, ідилічні мелодії [...]». Та наш галицький пісняр не лише мрійник, не лише поет тихої вечірньої години, але й – дбайливий будівничий, господар пісні. Міряє, прирівнює, лучить,

будує – нехай пісня буде мов добра, кріпко збудована хата, мов добре справлена нива» (Мета, 1938, ч. 1) [11].

Розлога стаття В. Щурата у трьох числах газети «Новий Час» поєднує спогади та публікацію документальних матеріалів. Мотивуючи власне звернення до постаті композитора, автор пише: «А хіба кожний, хто брав участь хоч би й у шкільному хоральному співі, знає його збірку пісень на мужеський хор, знає його «Бояна» так, як кожний дяк повинен знати його «Науку нотного музикального пінія» (1937, ч. 219) [17]. Зауваження В. Щурата чудово ілюструє соціальне середовище музикантів-любителів, в якому активно популяризувалася творчість В. Матюка, передовсім, шкільні та просвітянські й церковні сільські хори. Автор публікації подав фрагменти листування В. Матюка з композитором і священником І. Кипріяном та з директором театру Т. Гембіцьким з приводу музики до вистав «Поселенці» та «Інвалід». Власні зустрічі з В. Матюком та фрагменти свого листування із митцем В. Щурат коментує в контексті спільного зацікавлення історією створення «Грюневальдської пісні». Від автора дізнаємося, що композиторові не лише належала відповідна композиція для чоловічого хору а capella на основі старовинної мелодії (хор «Богородиця дівиця»), але й власне дослідження на вісім аркушів, рукопис якого він переслав В. Щуратові.

За прижиттєвими публікаціями, в першу чергу, матеріалами газети «Діло», можна скласти доволі значний перелік виконуваних упродовж другої пол. XIX ст. композицій В. Матюка. Більшу частину їх складають хори та солоспіви, що звучали на концертах найрізноманітніших аматорських хорів, у т. ч. у виконанні хорів ремісничого товариства «Зоря» та «Руської бесіди», українських співаків Є. Гушалевича, О. Мишуги та ін., серед цих композицій: хори «До руської пісні» (1887, ч. 20), «Болеслав Кривоустий», «Крилець» (1889, ч. 56), «Під осінь» (1890, ч. 41), кантата «З тривікових могил» (1886, ч. 34), «До бою» (1884, ч. 139), «До весни» (1886, ч. 33); солоспіви «Гадка щастя» (1890, ч. 272), «Цвітка дрібная» (1888, ч. 12). Газети повідомляли про нові композиції й видання творів митця, як-от про перший випуск збірки «Пісень до Пресвятої Богородиці» (Діло, 1881, ч. 2), музику до драми «Інвалід» і творчі плани написати музику до «Марусі» І. Нечуя-Левицького (Діло, 1883, ч. 5), вихід із друку збірника хорових творів «Боян» (1885, ч. 2, 107). Саме з повідомлень газети «Діло» дізнаємося, що опера «Чорноморці» М. Лисенка виконувалася у Галичині в оркеструванні В. Матюка (Діло, 1881, ч. 85; 1890, ч. 272).

Урочистості з нагоди посвячення пам'ятника В. Матюкові у с. Карів 3 жовтня 1937 р. добре засвідчують популярність спадщини композитора в галицько-українському суспільстві. Їх висвітлювали провідні газети і часописи, зокрема «Діло» (редакційне повідомлення без підпису), «Новий час» (В. Барвінський), «Українська музика» (В. Барвінський), «Мета» (Б. Кудрик), «Життя і Знання» (редакційне повідомлення), «Дзвони» (стаття без підпису), «Назустріч» (Р. Сімович). Дописувач газети «Діло» (1937, ч.) у повідомленні «Величаве свято української культури» подав докладний опис усіх урочистостей з нагоди відкриття і посвячення пам'ятника.

Докладну рецензію на ювілейний концерт у с. Карів, що відбувся у рамках урочистостей помістив український композитор і музичний критик В. Барвінський у газеті «Новий час» (1937, ч. 222). У програму музичного вечора були включені основні знакові композиції митця: хори «До руської пісні», «Під осінь», «Болеслав Кривоустий», «Із тривіковий могил», «Ревуха», «Бодай ся когут знудив», «З тої гори високої», «Змарнів я», «Чи ж се тая керниченька», «Чом так скрито», «Кріпись, народе» (з опери «Інвалід»), солоспіви «Цвітка дрібная», «З слезою в оці», пісня «Родимий краю» (з опери «Капрал Тимко»). Концерт у виконанні чоловічого хору товариства «Просвіта» у Львові «Сурма» за участю С. Людкевича та Б. Кудрика як авторів вступного слова й тематичного реферату про творчість композитора мав дуже значний резонанс у всій окрузі, не випадково його рецензент В. Барвінський писав: «Простора як на сільську читальню саля не змогла помістити й четвертини тих, які прийшли на концерт та щільно виповнили ще й усі переходи, бічні кімнати та майдан перед будинком читальні» [2].

Висновки. Отже, українська галицька преса другої пол. XIX – першої пол. XX ст. постійно і різнобічно висвітлювала творчу діяльність В. Матюка, публікуючи його власні рецензії й статті, повідомлення про нові твори й видання, відгуки на концерти тощо. Музично-критична спадщина композитора сконцентрувала його погляди й оцінки тогочасної української музичної культури. Слід підкреслити, що В. Матюк доволі критично, однак об'єктивно аналізував проблемні аспекти музичного життя Галичини, вважаючи найбільшою загрозою для формування українських композиторів надто малий доступ до професійної музичної освіти.

Особливе значення мають публікації документального змісту (фрагменти листів і спогади), біографічні матеріали і перші дослідження його музичної спадщини, які дозволили зберегти ім'я композитора для сучасників. Саме у першій третині XX ст. студії С. Людкевича, В. Витвицького та інших започаткували збирання і вивчення музичної творчості В. Матюка, розглядаючи його як

безпосереднього спадкоємця перемиських традицій. Адже, як писали в 1937 р. автори заклику до відзначення 25-ліття пам'яті В. Матюка: «Нічого не втратила зі своїх весняних пахощів його безсмертна "Цвітка дрібная", однаково й досі крилами пісні ліне любовний спів до верхів гір рідного краю ("Крилець") і далі живе вічна, як ті самі зелені ниви пісня "Родимий краю"» [15].

Список використаної літератури

1. Арсенич П. Славні галицькі священичі родини XIX - початку XX століття та їх роль у духовному і культурно-громадському житті. *Український родовід. Матеріали III між нар. генеалогічної конф.* 24-25 лист. 2001 р. Львів, 2003. С. 15-18.
2. Барвінський В. Святочний концерт із творів о. В. Матюка в Карові. *Новий Час*. 1937. Ч. 222, 7 жовт. С. 8.
3. Біликовський І. о. Віктор Матюк. *Ілюстрований Музичний календар на рік звичайний 1906*. Здалив і впорядк. Р. Зарицький. Львів, 1906. С. 65-73.
4. Білоцерківський В. Віктор Матюк (3 нагоди 25-ліття смерті). *Життя і Знання*. Львів, 1937. Ч. 4 (115). С. 105.
5. Витвицький В. Музикознавчі праці. Публіцистика. Упоряд. Л. Лехник. Львів, 2003. 400 с.
6. Витвицький В. Старогалицька сольна пісня XIX ст. Упоряд. В. Пилипович. Перемишль, 2004. 156 с. (серія «Перемиська бібліотека». Т. VI)
7. Віктор Матюк. Біобібліографічний покажчик. Уклад. І. Л. Бермес. Дрогобич, 1993. 118 с.
8. Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини XIX ст. Київ, 1960. 192 с.
9. Івасейко С. Віктор Матюк: 3 життя і творчої діяльності. Сокаль: Книгозбірня сокаль. «Просвіти», 1992. 69 с.
10. Канчалаба С. О. Листування Віктора Матюка з діячами української культури, духовними особами (за матеріалами відділу рукописів ЛНБ). *Зап. Львів. наук. бібл. ім. В. Стефаника*, за ред. М. Вавричин, Л. Дмитрієва. Львів, 1998. Вип. 6. С. 14-20.
11. Кудрик Б. Лисенко і Матюк (На маргінесі їхніх недавніх 25-літніх роковин смерті). *Мета*. 1938. Ч. 1, 7 січ. С. 4-5.
12. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи: у 2 т. Львів: Вид-во М. Коць, 1999. Т. 1. 496 с.
13. Матюк В. «До Ластівки» Ост. Нижанковського (По причині рецензій того дуєту в «Зорі» ч. 23 з 1885 р., написаної Вп. П. Бажанським). *Діло*. 1886. Ч. 11, 28 січ. (9 лют.). С. 1-2; Ч. 12, 1 (13) лют. С. 1-2.
14. Матюк В. Різдвяна ніч, малоруска опера М. Лисенка. *Зоря*. Львів, 1885. Ч. 7. 1(13) цвіт. С. 83-84.
15. Пошануймо роковини смерті композитора о. Віктора Матюка! *Діло*. Львів, 1937. Ч. 57. 16 берез. С. 4.
16. Фрайт І. Забута педагогічна спадщина В. Матюка. *Джерела*, 1999. № 1-2. С. 100-104.
17. Щурат В., д-р. Спомин про о. Віктора Матюка (В 25-ті роковини його смерті). *Новий Час*. Львів, 1937. Ч. 219, 4 жовт. С. 6; Ч. 220, 5 жовт. С. 4; Ч. 221, 6 жовт. С. 4.

References

1. Arsenych P. Slavni halytski sviashchenychi rodyny XIX - pochatku XX stolittia ta yikh rol u dukhovnomu i kulturno-hromadskomu zhytti. *Ukrainskyi rodovid. Materialy tretoi mizhnarodnoi henealohichnoi konferentsii* 24-25 lystopada 2001 roku. Lviv, 2003. S. 15-18.
2. Barvynskyi V. Sviatochnyi kontsert iz tvoriv o. V. Matiuka v Karovi. *Novyi Chas*. 1937. N. 222, 7 zhovt. S. 8.
3. Bilykovskyi I. o. Viktor Matiuk. *Iliustrovanyi Muzychnyi kalendar na rik zvychainyi 1906*. Zlodyv i vporiadkuvav R. Zarytskyi. Lviv, 1906. S. 65-73.
4. Bilotserkivskyi V. Viktor Matiuk (Z nahody 25-littia smerty). *Zhyttia i Znannia*. Lviv, 1937. No. 4(115). S. 105.
5. Vytvytskyi V. Muzykoznavchi pratsi. Publitsystyka. Upor. L. Lekhnyk. Lviv, 2003. 400 s.
6. Vytvytskyi V. Starohalytska solna pisnia XIX st. Upor. V. Pylypovych. Peremysl, 2004. 156 s. (seriia «Peremyska biblioteka». T. VI)
7. Viktor Matiuk. *Biobibliografichnyi pokazhchik*. Uklad. I. L. Bermes. Drohobych, 1993. 118 s.
8. Zahaikivych M. Muzychne zhyttia Zakhidnoi Ukrainy druhoi polovyny XIX st. Kyiv, 1960. 192 s.
9. Ivaseiko S. Viktor Matiuk: Z zhyttia i tvorchoi diialnosti. Sokal: Knyhozbirnia sokalskoi «Prosvity», 1992. 69 s.
10. Kanchalaba S. O. Lystuvannia Viktora Matiuka z diiachamy ukrainskoi kultury, dukhovnymy osobamy (za materialamy viddilu rukopysiv LNB). *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka*, za red. M. Vavrychyn, L. Dmytriieva. Lviv, 1998. Vyp. 6. S. 14-20.
11. Kudryk B. Lysenko i Matiuk (Na marhinesi yikhnikh nedavnikh 25-litnikh rokovyn smerty). *Meta*. 1938. No. 1, 7 sich. S. 4-5.
12. Liudkevych S. Doslidzhennia, statti, retsenzii, vystupy: u 2 t. Lviv: vyd-vo M. Kots, 1999. T. 1. 496 s.
13. Matiuk V. «Do Lastivky» Ost. Nyzhankovskoho (Po Prychyni retsenziy toho duetu v «Zori» ch. 23 z 1885 r., napysanoy Vp. P. Bazhanskym). *Dilo*. 1886. No. 11, 28 sichnia (9 liutoho). S. 1-2; N. 12, 1 (13) liutoho. S. 1-2.
14. Matiuk V. Rizdviana nich, maloruska opera M. Lysenka. *Zoria*. Lviv, 1885. No. 7. 1(13) tsvitnia. S. 83-84.
15. Poshanuimo rokovyny smerty kompozytora o. Viktora Matiuka! *Dilo*. Lviv, 1937. No. 57. 16 berez. S. 4.
16. Fraity I. Zabuta pedahohichna spadshchyna V. Matiuka. *Dzherela*, 1999. № 1-2. S. 100-104.
17. Shchurat V., d-r. Spomyn pro o. Viktora Matiuka (V 25-ti rokovyny yoho smerty). *Novyi Chas*. Lviv, 1937. No. 219, 4 zhovt. S. 6; N. 220, 5 zhovt. S. 4; N. 221, 6 zhovt. S. 4.

ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ О. ВИКТОРА МАТЮКА В ОСВЕЩЕНИИ МУЗЫКАЛЬНОЙ КРИТИКИ ГАЛИЧИНЫ ДО 1939 ГОДА

Стадницька Марія – аспірантка
кафедри методики музикального виховання і дирижування,
Дрогобычський державний педагогічний
університет ім. І. Франка, г. Рава-Руська, Україна

Исследуются публикации украинской прессы Галичины до 1939 г., которые освещали жизненный путь, музыкально-общественную и педагогическую деятельность, творческое наследие священника и композитора о. В. Матюка. Систематизированы хронологические и типологические группы публикации, проанализированы основные направления и содержание прессовых публикаций, в том числе значительное внимание уделено музыкально-критическим работам В. Матюка и статьям других авторов, освящавших творческий портрет композитора. Научно-популярные и документальные материалы И. Биликвского, В. Белоцерковского, В. Витвицкого, Б. Кудрика, С. Людкевича, В. Щурата и других сформировали информативный и содержательный пласт историографии творчества В. Матюка. Определено, что опубликованные материалы украинской прессы Галичины до 1939 г. стали важным источником информации о творческой деятельности музыканта и сформировали значительную основу для последующих исследований его наследия.

Ключевые слова: творческое наследие о. В. Матюка, украинская музыкальная культура Галичины, музыкальная критика, украинская пресса.

CREATIVE ACTIVITY OF O. VICTOR MATYUK IN COVERING MUSICAL CRITICISM OF HALYCHYNA UNTIL 1939

Stadnytska Maria – PhD student of
the Department of technique of musical education and conducting,
Institute of Music of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Rava-Ruska, Ukraine

The printed publications of the Ukrainian press of Halychyna up to 1939 were investigated, which covered the biography, music-public and pedagogical activity, creative heritage of the priest and composer V. Matyuk. Chronological and typological groups of publications are systematized. The main directions and content of the press publications are analyzed. In particular, considerable attention was paid to music-critical publications by V. Matyuk and articles by other authors that covered the composer's creative portrait. The scientifically popular and source materials of I. Bilykovsky, V. Bilotserkivskyi, V. Vytvytskyi, B. Kudryk, S. Lyudkevych, V. Shchurat and others formed a very informative and meaningful layer of V. Matyuk's historiography. It is determined that the printed materials of the Ukrainian press of Halychyna up to 1939 are an extremely important source of information about the creative activity of the artist. These materials also formed a solid basis for subsequent studies of his heritage.

Key words: creative heritage of Fr. V. Matyuk, Ukrainian Musical Culture of Halychyna, Music Criticism, Ukrainian Press.

UDC [78.072.03В.Матюк:070 (477.83/.86)] «.../193»

CREATIVE ACTIVITY OF O. VICTOR MATYUK IN COVERING MUSICAL CRITICISM OF HALYCHYNA UNTIL 1939

Stadnytska Maria - PhD student of
the Department of technique of musical education and conducting,
Institute of Music of the Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University,
Rava-Ruska, Ukraine

The aim. The purpose of the study is to systematize, summarize and analyze an array of historiographic and printed source material about the creative figure of V. Matyuk within the second half of the XIX century until 1939, containing important factual, philosophical and aesthetic information.

Research methodology. The historical-chronological method and the classification method for the systematization of press publications in the article are used. Historiographic and analytical methods make it possible to examine the content of relevant articles on V. Matyuk's work in the Ukrainian press of Halychyna until 1939.

Results. The printed materials of the Ukrainian press of Halychyna, which covered the work of V. Matyuk until 1939, are divided into two chronological stages: I. Life-long publications (articles and reviews of the composer, biographical materials, reviews of concert performances of his works, reports on music-pedagogical and other publications); II. Publications of 1912-1939 (memoirs, articles — creative portraits, fragments of correspondence and other documentary materials, research of his work). Music-critical articles of the artist were printed by the magazines «Dilo», «Zorya», «Dyakyivsky Voice», and the calendars of the «Prosvita Society». His style is characterized by journalism and polemicism, which makes V. Matyuk's articles a significant source of information about the state of national music culture of that time. The lifelong and posthumous biographical

materials, memoirs, scientific and popular science studios were owned by I. Bilykovskiy («Music Calendar»), S. Lyudkevych and Y. Yaroslavenko («Sunday»), B. Kudryk («Purpose», «Enlightenment»), R. Simovych («Towards the End»), V. Vytvytskyi («Ukrainian Music»). During the last decades of the XIXth - beginning of the XXth centuries, the «Dilo» newspaper traditionally published messages about the composer's new works, their concert performance, and his teaching and editorial activities. From the reviews it is clear that most of the choral, chamber-vocal and stage compositions of V. Matyuk sounded and were popular in Ukrainian concerts in Halychyna. The Ukrainian press covered in great detail the commemorative celebrations marking the 25th anniversary of the artist's death. The articles, reviews, memoirs and messages belonged to V. Barvinskyi («New Time», «Ukrainian Music»), V. Vytvytskyi («Ukrainian Music»), B. Kudryk («Purpose», «Enlightenment»), V. Bilotserkivskiy («Life and Knowledge»), R. Simovych («Towards the End»), V. Shchurat («New Time»), editorial offices of the newspaper «Dilo».

Novelty. The article systematizes the main in-life and posthumous (up to 1939) publications of the Ukrainian press of Halychyna concerning V. Matyuk's creative activity. In particular, his contribution to the formation of Ukrainian music criticism and journalism has been determined. On this basis, the aesthetic outlook of the artist was analyzed. Complex of articles and documentary materials that laid the foundations of scientific studies of the composer's creative personality were investigated.

The practical significant. The results of the study will further develop the scientific study of V. Matyuk's work, complement the historiography of Ukrainian musical culture and expand Halychyna's national music critic studies by 1939.

Key words: creative heritage of Fr. V. Matyuk, Ukrainian Musical Culture of Halychyna, Music Criticism, Ukrainian Press.

Надійшла до редакції 5.10.2019 р.

УДК 78.071(092):7.03(477.83/.86)

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ ЙОСИФА КИШАКЕВИЧА

Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри методики музичного виховання і диригування,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич
orcid.org/0000-0003-2153-8689
DOI.org/10.35619/ucpm.vi32.252
irynam65@ukr.net

Висвітлюються деякі аспекти культурно-мистецької й педагогічної діяльності священника, композитора, хорового диригента та громадського західноукраїнського діяча Йосифа Кишакевича. Найбільша увага надається перемишльському періоду життя митця, зокрема його учительській практиці в навчальних закладах Перемишля. Стверджується тісний взаємозв'язок педагогічної та композиторської діяльності Й. Кишакевича, а також визначається його роль у впровадженні народної мови українців Галичини в різні сфери культурного життя.

Ключові слова: Йосиф Кишакевич, навчальні заклади, Східна Галичина, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. Наприкінці XIX – початку XX ст. греко-католицькі священники Галичини, окрім душпастирських обов'язків, часто виконували й інші суспільно важливі функції. Дбаючи про всебічний розвиток пригнобленого в умовах бездержавного існування українського населення, свідомі свого впливу і можливостей, пасіонарні особистості з кола духовенства спрямовували свої зусилля на моральне, соціальне, національно-патріотичне, культурно-освітнє, економічне піднесення життя краю.

Одним з активних громадських діячів свого часу був священник, композитор, хоровий диригент Йосиф Кишакевич (1872-1953 рр.) – постать неординарна, по-своєму трагічна (зважаючи на складні перипетії його долі, особливо після утвердження на Західній Україні радянської влади), досі маловивчена, але безперечно талановита і багатогранна у своїй діяльності. І якщо композиторська та диригентсько-хорова творчість отця Й. Кишакевича знайшла певне (але далеко не повне) відображення у працях науковців, то його педагогічна діяльність досі не була предметом дослідження, хоча саме вона інспірувала появу багатьох музичних творів композитора.

Огляд останніх досліджень. Після постання незалежності України науковці отримали змогу вивчати творчу спадщину композиторів-священників, зокрема і Й. Кишакевича. Приурочені до 125-річчя від дня народження митця, майже одночасно вийшли у світ дві монографії: «Композитор о. Йосиф Кишакевич» В. Гордієнка [4] та «Творчість отця Йосифа Кишакевича» Л. Кияновської [11]. Не претендуючи на всеосяжність, ці ґрунтовні праці заклали підвалини наступних наукових досліджень різних граней творчого життя Й. Кишакевича. Деякі аспекти музичної діяльності композитора